

Vysoká kvalita bojového rozdělení — předpoklad úspěšného splnění úkolů přechodu vojsk z mírového stavu na válečný

Jedním z důležitých požadavků, které ÚV KSČ a vláda ČSSR ukládají ČSLA, je její udržování ve stavu vysoké stálé bojové pohotovosti. Tento požadavek vyplývá z rozboru současné vojenskopolitické situace a charakteru války, kterou mohou nepřátelé socialismu vyvolat. Je dán agresivní orientací politiky imperialistických mocností, obrovskou ničivou silou moderních útočných zbraní, jakož i tím, že nepřátelé socialismu počítají s nenadálým napadením.

Udržovat v mírových podmínkách ozbrojené síly plně rozvinuté, v sestavě nezbytné pro případ války, není možné, neboť to je nejen neúčelné, ale je to i nad ekonomické síly každého státu. Proto se v ČSLA, stejně jako v jiných zemích, v podmínkách mírové výstavby nachází jen část vojsk ve stálé pohotovosti, tj. plně rozvinuta osobami a vojenskou technikou, a druhá část je připravena k rychlému mobilizačnímu rozvinutí.

Ke splnění plánovaných úkolů vojsk se stálou pohotovostí i vojsk, která se mobilizačně rozvíjejí, je nutné provádět pravidelně bojové rozdělení. Jeho cílem je u vojsk stálé pohotovosti zabezpečit pevné velení, včasné vyvedení a vyvezení maximálního počtu osob, bojeschopné techniky a zbraňových systémů (zbraní) i předepsaného množství materiálu z kasáren, parků a skladů ve stanovené časové normě a vytvoření podmínek pro organizované zahájení boje.

Podstata bojového rozdělení spočívá ve stanovení základních úkolů přechodu z mírového stavu na válečný, určení konkrétních vykonavatelů těchto úkolů a nezbytného materiálního zabezpečení. Je to činnost, v níž se prakticky projevuje organizační a řídicí schopnost velitelů a štábů všech stupňů. Jeho kvalita ukazuje na stupeň jejich připravenosti promyšleně řídit vojska, plánovat, předvídat a plnit mírové úkoly výcviku a výchovy vojsk se současným zabezpečením všech úkolů přechodu vojsk z mírového stavu na válečný. Je důkazem, jak hluboce Tito funkcionáři znají úkoly bojové a mobilizační pohotovosti a jak je dovedou skloubit s konkrétními podmínkami útvaru.

Bojové rozdělení by mělo vždy odpovídat na trvale platné otázky: kdo, kdy, co a jak provede, neboť musí vymezit časově, prostorově a obsahově úlohu

a místo každého jednotlivce, každého kusu bojové a dopravní (i jiné) techniky či zbraňových systémů. Vzhledem ke své důležitosti se tvorba bojového rozdělení a každodenní řešení zastupitelnosti nesmí stát jen administrativním opatřením, ale tvůrčí velitelskou činností vykonávanou na základě znalostí úkolů, konkrétní situace a organizačních schopností lidí.

Formální a nepřesné bojové rozdělení není pouze „odborným nedostatkem“ snižujícím bojovou pohotovost v dané době, ale je velmi škodlivé politicky a morálně, neboť vede k lehkomyšlnému přístupu k úkolům bojové pohotovosti, k podceňování opatření stanovených zpracovanými plány a k jejich obcházení a nedodržování. Vzhledem ke své důležitosti je bojové rozdělení, jeho kvalita a realita, zcela oprávněně považována za důležité kritérium hodnocení splnění úkolů prověrky bojové pohotovosti.

Principy bojového rozdělení jsou platné pro velitelství, vševojskové a vojskové útvary, místní vojenské správy, ústavy, zařízení a vojenské školy. Protože v článku není možné řešit všechny zvláštnosti jednotlivých druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb, jsou uvedeny pouze obecně platné principy, které je nezbytné aplikovat do praxe podle konkrétních místních podmínek.

Povinnost uskutečňovat bojové rozdělení stanoví Řád vnitřní služby. Ukládá: náčelníkovi štábu pluku — bojové rozdělení pluku a štábu pluku (čl. 72), veliteli praporu — bojové rozdělení praporu (čl. 108), náčelníkovi štábu praporu — znát jeho výsledky a velitelům rot — bojové rozdělení (čl. 118).

U roty a praporu se bojové rozdělení vykonává denně, obvykle na nástupišti roty a praporu. U pluku se uskutečňuje se štábem pluku a s veliteli jednotek denně na učebně štábu pluku a jednou týdně, zpravidla v pátek, s nástupem celého pluku na nástupišti, s fyzickou kontrolou osob určených do zvláštních skupin a s přezkoušením jejich znalostí. Bojové rozdělení v celém pluku by se mělo dělat též při vyvedení útvaru mimo posádku, při plnění jiných zvláštních úkolů a po návratu zpět do posádky.

Doba bojového rozdělení je obvykle stanovena denním řádem každého útvaru. Vždy je třeba dodržovat zásadu, aby výsledky bojového rozdělení nižšího stupně byly včas předány vyššímu stupni, který na ně při svém bojovém rozdělení navazuje. Úkoly zastupitelnosti musí zase vyšší stupně včas předat vykonavatelům.

Zvlášť pečlivě by mělo být bojové rozdělení uskutečňováno při odvelení vojsk, při jejich vyvedení na výcvik mimo posádku, při propouštění druhého ročníku do zálohy apod. Při těchto situacích je nezbytné přesně zařadit zbývající vyvíčené vojáky na nejdůležitější funkce bojového rozdělení a dovedně organizovaným výcvikem dosáhnout, aby noví vojáci byli co nejrychleji zařazeni na příslušná místa v sestavě zvláštních skupin.

Při bojovém rozdělení by hlavní pozornost měla být věnována:

- skupině velení (velení a řízení mobilizace), jejíž funkcionáři musí být určení jmenovitě a musí být zabezpečeno jejich přednostní vyrozumění a svoz,
- jednotkám vyčleněným pro nadřízená velitelství nebo k plnění úkolů mimo vlastní útvar,

- dozorcí a strážní (pohotovostní) službě,

- zvláštním skupinám (spojkám pro vyrozumění vojáků z povolání, vojáků v záloze a dopravních prostředků z národního hospodářství povolávaných silami útvaru, styčným důstojníkům, rekognoskační skupině, skupinám mobilizačních pracovišť, nakládacím skupinám, skupině technické pomoci, skupině pro odkonzervování, pořádkové a regulační službě atd.),

- směnám na stálých rádiových stanicích a spojovacích uzlech,
- silám a prostředkům vyčleněným do systému PVOS a PVO,
- jednotkám a prostředkům, které plní úkol mimo posádku s důrazem na způsob vyrozumění, návrat do posádky nebo prostoru soustředění, včetně zabezpečení dopravních prostředků a stanovení časové normy k dosažení jejich pohotovosti,
- vojákům z povolání, kteří plní úkoly mimo posádku nebo jsou z jiných důvodů v posádce nepřítomní (určuje se způsob jejich povolání a u důležitých funkcí i zastupitelnost),
- vyvedení maximálního počtu osob, techniky, zbraní (zbraňových systémů) a materiálu (s důrazem na munici, PHM a proviant), zabezpečení bojeschopnosti techniky a materiálu uloženého v nedotknutelných zásobách (NZ materiál) a zabezpečení jeho odkonzervování a vyvezení,
- silám a prostředkům vyčleněným k odběru materiálu z národního hospodářství, ze skladu nadřízeného velitele a depozit,
- konkrétní situaci, která ovlivňuje bojovou pohotovost, např. zhoršení sjízdnosti komunikací, narušení spojení atd.; určují se síly a prostředky k vytvoření podmínek pro úspěšné splnění úkolů bojové pohotovosti,
- podle odbornosti útvarů a jednotek dalším specifickým úkolům.

Zvláštní pozornost si zasluhuje připravenost vojáků k plnění úkolů ve funkcích, do nichž jsou zařazeni podle bojového rozdělení. Nejde jen o obsazení funkcí, ale o kvalifikované splnění úkolů z nich vyplývajících. Každý vykonavatel musí přesně znát nejen čas a místo, kam se má dostavit, ale podrobně znát svůj úkol, dobu a způsob jeho plnění. Za přípravu podřízených odpovídá vždy velitel roty a praporu. V případě, že vojáci jsou určeni bojovým rozdělením do funkcí plněných v rámci útvaru (např. k plnění úkolů v mobilizačních pracovištích, ve skupině pro odkonzervování a přípravu techniky, v nakládacích skupinách a skupinách vyvezení materiálu), měli by se podílet na jejich přípravě příslušní odborní náčelníci.

Ke splnění úkolů bojového rozdělení je velmi důležitá vzorná připravenost vojáků z povolání. Zvláště je to výrazné ve funkcích skupiny velení (velení a řízení mobilizace) a mobilizačních pracovišť. Do vedoucích funkcí těchto pracovišť by měli být určováni jen ti vojáci z povolání, kteří byli nejen vyškoleni a náročně přezkoušeni ze znalostí, ale kteří mají již zažity nezbytné návyky z praktických cvičení a nácviků. Vzhledem k tomu, že příprava vojáků do těchto náročných funkcí vyžaduje určitý čas, není vhodné je často měnit. Je výhodné mít, umožňují-li to podmínky útvaru, vyškolenou k plnění úkolů nejdůležitějších funkcí bojového rozdělení více osob, aby při dlouhodobém odvelení či nemoci předurčené osoby byla zabezpečena zastupitelnost.

Je výhodné za řízení odborných náčelníků zpracovat pro každou funkci bojového rozdělení srozumitelnou, metodicky uspořádanou dokumentaci, umožňující, aby podle ní mohl úkoly plnit i vykonavatel s menšími praktickými zkušenostmi.

Ke splnění úkolů bojové pohotovosti má velký význam též bojové rozdělení techniky, zbraní a zbraňových systémů i jejich připravenosti k plnění bojového úkolu. V něm musí být zcela konkrétně vyjádřen počet plně bojeschopné techniky (počty techniky v běžné, střední i generální opravě a doba jejich návratu k jednotkám). Mělo by obsahovat nezbytné údaje o počtech techniky plánované k vyvedení v časové normě. Přitom hlavní úlohu má ZVT útvaru, který by měl cílevědomě řídit podřízené technické orgány a připravovat velitele (NŠ)

reálné a konkrétní podklady k rozhodování o denním provozu a ošetřování techniky v souladu s požadavky výcviku a zabezpečením bojové pohotovosti.

Nemenší význam má bojové rozdělení týlu, kde plní rozhodující úlohu zástupce pro týl. Náčelníci služeb by měli u něho vždy včas uplatňovat požadavky na zabezpečení vyvezení svého materiálu a prostředků. Zavedený jednotný systém bojového rozdělení týlu na jednotlivých stupních velení a z něho vycházející pomůcky pro příslušná pracoviště vytváří podmínky ke splnění úkolů bojového rozdělení v požadované kvalitě.

U roty a praporu by bojové rozdělení mělo vždy stanovit obsazení bojové techniky a zbraní osobami, zvláště u nosných funkcí, jako je velitel, řidič, střelec, operátor apod. V případě nepřítomnosti některého z těchto funkcionářů by měla být vždy (podle možnosti) určena za něho vycvičená náhrada. Proto i na stupni družstva (osádky, obsluhy) je nutné při výcviku dbát na zabezpečení nezbytné zastupitelnosti. Je důležité, aby každý velitel, od velitele družstva (osádky, obsluhy) počínaje, znal dobře osobní vlastnosti podřízených (volní a odborné) a využil jejich schopností ke splnění úkolů bojového rozdělení.

Základním předpokladem splnění úkolů bojového rozdělení je vysoká uvědomělá kázeň všech příslušníků útvaru. Bojovým rozdělením jsou stanoveny každému jednotlivci konkrétní úkoly, které plní v počátečním období přechodu z mírového stavu na válečný zcela samostatně, obvykle bez vlivu nadřízených. Na spolehlivém a přesném splnění dílčích úkolů jednotlivcem často závisí úspěch splnění úkolu čtyř, rot, praporu a mnohdy i celého útvaru. Úkoly bojové pohotovosti stanovené bojovým rozdělením musí být proto podloženy uvědomělou kázní, vysokou osobní odpovědností a odbornou připraveností každého jednotlivce.

Požadavky kázně vyplývají též z neustále se zdokonalujících zbraní a bojové techniky a mechanizace skladového hospodářství. Proto jen ukázněný voják, bez rozdílu hodnosti a funkce, může splnit bezesbýtku povinnosti vyplývající ze zabezpečení bojové pohotovosti obecně a z bojového rozdělení zvláště.

Všechny osoby zařazené do funkcí podle bojového rozdělení je nutné vést k tomu, aby neustále hledaly cesty, jak efektivněji a kvalitněji splnit své úkoly, aby dokonale zvládly své povinnosti a uměly využívat zpracované pomůcky v obtížných, často kritických podmínkách. Situace nebude nikdy tak příznivá, aby úkoly byly plněny bez narušení, plynule a přesně podle předem zpracovaného plánu a metodiky. Je nutné vycházet z předpokladu, že budou vznikat složité situace, vyžadující od vykonavatelů pružné reagování. To však může úspěšně vykonat jen ten, kdo svému úkolu rozumí a je pro jeho plnění teoreticky i prakticky připraven. Proto je nezbytné provádět pravidelně potřebné nácviky, vyloučit při nich stereotypnost, cílevědomě rozehrávat takové situace, aby vykonavatelé zařazení na funkce podle bojového rozdělení byli nuceni hledat nová řešení. Učit je plnit stanovené úkoly s minimálními silami a prostředky v krátkých lhůtách, zdokonalovat vzájemnou součinnost mezi zvláštními skupinami a rozvíjet nové postupy tak, aby odpovídaly situaci.

Při zabezpečení úkolů bojového rozdělení má významnou úlohu materiální zabezpečení. V první řadě jde o samotné formuláře bojového rozdělení, které by měly být co nejjednodušší a přehledné. Měly by být sladěny tak, aby údaje nižších stupňů mohly být rychle předávány vyšším stupňům velení a mohly kdykoli umožnit příslušnému veliteli reálně zhodnotit bojeschopnost podřízených vojsk a získané informace využít pro rozhodovací proces.

Neméně důležitý úkol má materiální zabezpečení vyčleňovaných zvláštních

skupin. Pod materiálním zabezpečením se rozumí vše, co vyčleňovaná zvláštní skupina potřebuje pro svou práci. Patří sem metodiky práce, různé pomůcky, psací a kreslicí potřeby, stoly, židle, osvětlení, označení pracovišť a další materiál, který je stanoven předpisy i příslušnými odbornými náčelníky. V rámci bojového rozdělení je účelné, aby odborní náčelníci pravidelně informovali náčelníka štábu, zda je materiální zabezpečení úplné a zda je v souladu se situací (tzn., že v pomůckách jsou zapracovány všechny změny vyplývající z úprav plánů v důsledku reorganizačních změn ve výzbroji či v kádrovém obsazení apod.). Všichni příslušníci zvláštních skupin by měli být seznámeni s materiálním zabezpečením a měli by znát, kde jsou materiál a pomůcky uloženy a procvičovat pravidelně manipulaci s nimi.

Při zabezpečování bojového rozdělení má důležitou funkci kontrola. Měli by ji vykonávat nejen funkcionáři odpovídající za bojové rozdělení, tj. velitelé a náčelníci štábů, ale všichni odborní náčelníci, pro jejichž oblast činnosti jsou zvláštní skupiny vyčleňovány. Formy kontroly mohou být různé. Vždy je třeba kromě prověření teoretických znalostí přezkontrolovat i praktické znalosti s důrazem na opatření zabezpečující vyvedení maximálního počtu osob, bojeschopné techniky, mobilizačních pracovišť a materiálu z kasáren a splnění bojových a mobilizačních úkolů. Na kontrole výsledků bojového rozdělení se může podílet i dozorcí útvar. V rámci svých povinností a pravomocí může dělat namátkovou kontrolu jednotlivých zvláštních skupin, např. spojek, nakládacích skupin, skupin technické pomoci, pro odkonzervování, mobilizačních pracovišť atd.). Hlavní pozornost při kontrole by měl věnovat včasnému nástupu, počtům úplnosti skupin, jejich vyzbrojení i základním znalostem úkolu. Je účelné, aby obsah kontroly konané dozorcím útvaru (koho kontrolovat a jakým způsobem) stanovil příslušný náčelník štábu.

Důležitou podmínkou zabezpečení bojového rozdělení je cílevědomá práce politických orgánů, stranických a svazáckých organizací mezi masami vojáků. Komunisté i svazáci, jako aktivní pomocníci a opora velitelů, musí být co nejlépe připravenými specialisty vyznačujícími se vysokou odpovědností a kázní. Jím přísluší odpovědný úkol mobilizovat morální a fyzické síly ostatních ke kvalitnímu splnění úkolů v jednotlivých zvláštních skupinách.

Úsilí stranických organizací je výhodné soustředit k tomu, aby vedly vojáky k hlubokému chápání politického významu vysoké bojové pohotovosti obecně a úkolů všestranného zabezpečení a důsledné realizace opatření bojového rozdělení zvláště. To vyžaduje posilovat socialistické uvědomění vojáků, jejich oddanost komunistické straně a lidu a neustále zvyšovat osobní odpovědnost každého jednotlivce za obranu vlasti. Vést boj za vysokou náročnost a kázeň při plnění úkolů vyplývajících z bojového rozdělení, dbát, aby nebyla přeceňována organizační opatření na úkor politického uvědomění vojáků, aby se posilovalo vědomí povinnosti za důsledné splnění úkolů bojového rozdělení. Vychovávat vojáky v duchu socialistického vlastenectví a připravenosti k obraně vlasti, usilovat o uplatňování jednotného družného úsilí výchovy a výcviku a rozvíjet jejich pracovní aktivitu a iniciativu.

Je třeba si uvědomit, že za 40 mřových let vyrostly dvě nové generace, které nemají vlastní zkušenosti, co je to válka a chápou proto mnohdy principy obranyschopnosti ČSSR a vysoké bojové pohotovosti ČSLA zjednodušeně. Složitá mezinárodní vojenskopolitická situace vyžaduje proto důsledně objasňovat vojákům existující nebezpečí války a vést je k vysoké osobní připravenosti k obraně vlasti.